

підготовки сприяють формуванню високопрофесійних збройних сил, здатних ефективно діяти в умовах сучасних викликів і гібридної війни.

Список використаних джерел:

1. Матеріали курсу «Психічне здоров'я військовослужбовців», затверджений Норвезькою асоціацією психологів, Norsk Psykolog Forening, 28.08.2025р.
2. Журнал «Україна до НАТО», 10.09.2025р. URL: <https://ukrainetonato.com.ua/osvita-ta-boyova-pidhotovka-za-standartamy-nato/vykorystannia-novitnikh-tekhnolohiy-u-protsesi-boyovoi-pidhotovky-ta-viyskovo-osvity-za-standartamy-nato/>
3. Сенсорна електроніка. URL: <https://semst.onu.edu.ua>
4. Мобільний застосунок «Дія» та інші мобільні додатки.
5. Prometheus.org. URL: <https://prometheus.org.ua>
6. Економічна правда. URL: <https://pravda.com.ua>

Терещеня І.О.,

офіцер відділення психологічного забезпечення,
Київський інститут Національної гвардії України
(м. Київ, Україна)

**ПСИХОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ТА СТАБІЛІЗАЦІЯ
ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В ЕКСТРЕМАЛЬНО БОЙОВИХ УМОВАХ,
ВІДНОВЛЕННЯ ПІСЛЯ ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ.
ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ БІОМЕДИЧНИХ МАРКЕРІВ**

У кризових і бойових умовах психологічне забезпечення підрозділів Національної гвардії України є ключовим компонентом управління бойовою готовністю. Своєчасна психологічна діагностика, оперативна стабілізація стану та системне відновлення після виконання завдань безпосередньо впливають на ефективність службово-бойової діяльності та збереження людського ресурсу [2; 3].

У нормативній базі НГУ закріплені процедури психологічного супроводу службово-бойової діяльності (Наказ Командувача Національної гвардії України

від 01.09.2017 № 555), які визначають організаційно-методичні засади діагностики, супроводу та реабілітації особового складу [1].

Принципи психологічної діагностики в екстремальних умовах. Діагностика повинна поєднувати експрес-оцінку психоемоційного стану та функціональної придатності із застосуванням психометричних інструментів і клінічних інтерв'ю. Її ефективність підвищується завдяки мультидисциплінарному підходу, який поєднує психологічні, медичні, поведінкові та, перспективно, біомедичні маркери (варіабельність серцевого ритму, показники запалення, маркери оксидативного стресу) [6; 9].

Методи стабілізації психічного стану у «полі». Серед найбільш ефективних заходів - психоедукація, короткі техніки саморегуляції, лідерська підтримка та впровадження моделі «погляд - діагностика - підтримка». Важливу роль відіграє присутність психологів, які надають екстрену допомогу й ухвалюють рішення щодо евакуації на етапне відновлення [4; 5].

Відновлення після виконання бойових завдань. Реабілітація включає кілька етапів: кризове втручання в перші 72 години, протоколи відновлення на рівні підрозділу (7-21 день), а також амбулаторну чи стаціонарну допомогу для військовослужбовців із ризиком ПТСР. Повернення до служби повинно ґрунтуватися на комплексній оцінці функціональної придатності з використанням як психометричних тестів, так і біомедичних маркерів [3; 7].

Біомаркери психологічного стану: визначення та застосування. Біомаркери - це об'єктивно вимірювані показники, що відображають фізіологічні та біохімічні процеси в організмі. У контексті бойових умов до найбільш інформативних належать:

1) гормональні маркери (кортизол у слині чи плазмі, який є головним індикатором активації гіпоталамо-гіпофізарно-надниркової осі та рівня стресу);

2) варіабельність серцевого ритму (HRV) - показник активності вегетативної нервової системи, що свідчить про здатність організму адаптуватися до стресових навантажень;

3) імунологічні маркери (С-реактивний білок, інтерлейкіни 6 і 10), які сигналізують про рівень запалення та оксидативного стресу;

4) нейропептиди й нейротрофічні фактори, що пов'язані з пластичністю мозку та стійкістю до ПТСР. Поєднання цих показників із психологічними тестами значно підвищує точність діагностики та прогнозування психічних розладів [7-9].

Перспективи застосування біомедичних маркерів у Національній гвардії України. Сучасні дослідження свідчать, що комбінація психологічних

методів та біомаркерів дозволяє виявляти ранні ознаки емоційного виснаження та формувати індивідуальні плани відновлення. У практиці Національної гвардії України можливе: пілотне впровадження неінвазивних методів (HRV-моніторинг), дослідницькі програми з оцінки гормональних і запальних маркерів, інтеграція результатів у протоколи прийняття рішень щодо ротації та реабілітації. Це потребує створення єдиних алгоритмів інтерпретації, захисту персональних даних та етичного супроводу [7; 9].

Практичні рекомендації. Необхідно впровадити стандартизований пакет скринінгу та коротких інтервенцій, навчити командирів навичкам психологічної першої допомоги, забезпечити проведення скринінгу до і після ротацій, а також запустити пілотні проекти з моніторингу варіабельності серцевого ритму та визначення біомаркерів стресу у підрозділах Національної гвардії України.

Висновок. Психологічна діагностика та стабілізація у бойових умовах повинні поєднувати оперативність, наукову обґрунтованість та етичну відповідальність. Використання біомаркерів розширює можливості об'єктивної оцінки стану особового складу, а їх інтеграція в практику Національної гвардії України потребує міждисциплінарної співпраці, ресурсного забезпечення та стандартизації.

Список використаних джерел:

1. Наказ Командувача Національної гвардії України від 01.09.2017 № 555 «Про організацію психологічного забезпечення службово-бойової діяльності в Національній гвардії України».
2. Наказ Міністерства внутрішніх справ від 09.09.2024 № 616 «Про внесення змін до Положення про психологічне забезпечення в Національній гвардії України».
3. Бондаренко О.Ф. Психологічна допомога військовослужбовцям у бойових умовах. Харків: ХНУ ім. Каразіна, 2020.
4. Журавльов А.Л., Сердюк І.М. Психологічна стійкість військовослужбовців: теорія та практика. Київ: Інститут психології ім. Г.С. Костюка НАПН України, 2019.
5. Лозинська Н.М., Широкопояс В.М. Психологічне забезпечення діяльності військових підрозділів у зоні бойових дій. Науковий вісник ХНУВС, 2021, №3.
6. Матяш О.В. Психологічна діагностика у військовій сфері: методичні засади та практичне застосування. Київ: КНУ ім. Т. Шевченка, 2020.

7. Yehuda R., Flory J.D., Southwick S., Charney D.S. Developments in understanding resilience and posttraumatic stress disorder: A review of biological and psychological studies. *Biological Psychiatry*, 2015, 77(4), 350–359.

8. Zorn J.V., Schür R.R., Boks M.P., Kahn R.S., Joëls M., Vinkers C.H. Cortisol stress reactivity across psychiatric disorders: A systematic review and meta-analysis. *Psychoneuroendocrinology*, 2017, 77, 25–36.

9. Макаров О.В., Соколова Л.В. Біомаркери стресу у військовослужбовців: перспективи застосування у військовій медицині. – *Український журнал військової медицини*, 2022, №2.

Фоміна М.О.,

доктор біологічних наук, провідний науковий співробітник відділу фізіології

промислових мікроорганізмів, Інститут мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного НАН України, (м. Київ, Україна)

Гармашева І.Л.,

кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник відділу фізіології

промислових мікроорганізмів, Інститут мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного НАН України, (м. Київ, Україна)

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ФЕРМЕНТОВАНІ ПРОДУКТИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ МІКРОБІОМУ ТА ЇХ ПОЗИТИВНИЙ ВПЛИВ НА ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН

Зростання частоти ментальних розладів потребує нових підходів та стратегій ефективною терапії. На практиці часто зустрічаються випадки одночасного виникнення кишкових та психічних розладів у однієї людини. Відомо, що склад мікробіоти корелює з певними психіатричними захворюваннями, були запропоновані специфічні мікроорганізми як біомаркери для певного розладу. Це свідчить про наявність певного взаємозв'язку, що об'єднує центральну нервову систему з шлунково-кишковим трактом (ШКТ) [1].